

ODGOVORNI UREDNIK
pukovnik dr UROŠ KOSTIĆ

RECENZENTI
general-potpukovnik METODIJE KOTEVSKI i
pukovnik ZDRAVKO KEBER

IZDAJE
VOJNOISTORIJSKI INSTITUT

Dr LJUBOMIR BOŠNJAK
Potpukovnik

**DIVERZANTSKA DEJSTVA
U
NARODNOOSLOBODILAČKOM
RATU 1941-1945**

Beograd 1983.

UDK 355.424.92 (947.1) »1941/1945«

BOŠNJAK, LJUBOMIR

DIVERZANTSKA DEJSTVA U NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU 1941—1945/ Ljubomir Bošnjak. — Beograd: Vojnoistorijski institut, 1983 (Beograd: Kultura). — 360 str.; 25 cm. — Tiraž 3500.—

Ovim djelom obrađena je, hronološko-problemskim metodom, veoma značajna tematika ratne vještine narodnooslobodilačkog rata 1941—1945. Autor je nastojao da čitaocima pruži cjelovit presjek organizacije, snaga, sredstava, objekata i načina izvođenja diverzantskih dejstava u oružanom ustanku 1941, u toku bitaka i operacija 1942. i 1943. godine, jesenjih i zimskih operacija 1943/44. i u završnim operacijama za oslobodjenje Jugoslavije. U težištu pažnje imao je ukupne vojne, političke, materijalne, moralne i psihološke efekte diverzantskih dejstava. On je takođe izložio mjere okupatora i dokazao da se neprijatelj nije mogao uspješno obezbijediti od diverzantskih dejstava teritorijalnih, operativnih i specijalno obučениh diverzantskih jedinica tokom čitavog rata. Istovremeno, dokazao je da se najpotpuniji rezultati diverzantskih dejstava nude narodima zemalja koji vode nacionalnooslobodilačke i revolucionarne ratove i sprovode koncepciju opštenarodne odbrane.

U V O D

Diverzantska dejstva u narodnooslobodilačkom ratu 1941—1945. godine zauzimaju veoma značajno mjesto u partizanskom, kombinovanom i frontalnom obliku oružane borbe i predstavljaju elementat bojeva i operacija na jugoslovenskom ratištu. Stoga je i razumljivo interesovanje za bogata iskustva diverzantskih dejstava u narodnooslobodilačkom ratu.

Razvoj savremene ratne tehnike, doktrine iznenadnog i muljevitog rata i politike svršenog čina učinili su složenijim rad svih nosilaca otpora, ali nisu ni najmanje umanjili značaj diverzantskih dejstava. Naprotiv, uočljiv je intenzivan porast interesovanja gotovo svih armija u svijetu za ovu tematiku. To potvrđuje i poslijeratna praksa nacionalnooslobodilačkih i revolucionarnih ratova u Aziji, Africi i Latinskoj Americi.

Zbog krupnih vojnih, političkih, ekonomskih, moralnih i psiholoških efekata postizanih ovim borbenim dejstvima, o diverzantskim akcijama u narodnooslobodilačkom ratu pisali su mnogi učesnici i istoričari. Međutim, stiče se utisak da u našoj vojnoj teoriji i stručnim časopisima bogata praksa narodnooslobodilačkog rata nije našla odgovarajuće mjesto zbog toga što je još uvijek nedovoljno izučena.

Nije slučajno što su diverzantska dejstva zauzimala istaknuto mjesto u ratnoj vještini oružanih snaga narodnooslobodilačkog pokreta i bila jedan od veoma bitnih elemenata inicijative gotovo na svim nivoima komandovanja. Diverzantska dejstva, za koja su bile osposobljene sve jedinice NOVJ i nosioci otpora, izvođena su na cjelokupnoj teritoriji Jugoslavije tokom čitavog rata u svim borbenim uslovima, bez obzira na opšti odnos snaga na pojedinim područjima ili na ratištu u cjelini. U ukupnom obimu neprijateljske — i pored angažovanja jakih snaga za obezbjeđenje komunikacija, privrednih i drugih objekata i preduzimanja propagandnih, psiholoških i represivnih mjera — nalazio u strategijskoj defanzivi tokom čitavog rata.

U istoriji ratne vještine diverzija (lat. *diversio* — odvrćanje pažnje), kao specifičan oblik ofanzivnih ratnih dejstava, različito se

definiše, što prirodno proizlazi iz činjenice da se pri objašnjenju ovog pojma ne polazi od istih kriterijuma: klasne suštine cilja i karaktera rata i osnovnih faktora njegovog vođenja, kao što su moralni, tehnički, prostor, vrijeme, živa sila i ratna vještina. Ako imamo sve ovo u vidu, onda je jasno da diverzije, po svom obimu, načinu izvođenja, primjeni sredstava, objektima dejstva, jedinicama koje ih izvođe i sveukupnim rezultatima, poprimaju u pojedinim etapama razvoja ratne tehnike i vještine i odnosa snaga različitu ulogu i mjesto u pravednim — nacionalnooslobodilačkim, odbrambenim i revolucionarnim ratovima u odnosu na nepravedne — osvajачke i imperijalističke ratove.

Upravo zbog toga klasična definicija diverzije — kao samostalke akcije odvojene od glavnih ili pomoćnih snaga (bez neposredne operativne i taktičke veze s njima), čiji je cilj odvlačenje neprijateljskih snaga i pažnje sa određenog pravca, dijela fronta i ratišta, te rušenja ili uništavanja objekata na teritoriji protivnika ili pod njegovom kontrolom — ne može da odgovori svim uslovima vođenja rata, posebno u savremenoj epohi nacionalnooslobodilačkih, odbrambenih i revolucionarnih ratova. Diverzantska dejstva u narodnooslobodilačkom ratu (diverzantske akcije, odnosno diverzije, kako su najčešće nazivane) po svome obilježju su, u većini slučajeva, neočekivane, prikrivene, vješto smišljene i organizovane akcije usmjerene na razaranje (rušenje), oštećenje ili potpuno uništenje neprijateljskih materijalnih dobara i žive sile, radi narušavanja morala, stvaranja opšte nesigurnosti i slabljenja ratnog potencijala neprijatelja.

U međunarodnom ratnom pravu diverzant (priznat borac) isto tako je i pojedinac — organizovan pripadnik pokreta otpora koji na okupiranoj ili vlastitoj teritoriji nanosi štetu neprijateljskoj živnoj sili, tehničkim sredstvima i objektima, a pri tome postupi po odredbama Haških pravila o vođenju rata na suvom iz 1907. i Ženevskih konvencija iz 1949. godine. Međutim, u toku drugog svjetskog rata nacističke države i njihovi sateliti su na okupiranim teritorijama, posebno na području Jugoslavije, masovno uništavali stanovništvo radi »odmazde zbog napada na okupacione oružane snage«, optužujući istovremeno oslobodilačke pokrete zbog nedozvoljenih akcija po međunarodnom ratnom pravu. Upravo se radilo suprotno: agresor je na okupiranoj teritoriji svoje trupe angažovao u borbi protiv cjelokupnog stanovništva, dok su pripadnici oslobodilačkih pokreta svoje akcije usmjeravali na neprijateljsku živnu silu i ratnu tehniku.

U savremenim uslovima diverzantska dejstva imaju značajno mjesto u ratnoj vještini mnogih armija kako zbog sveukupnih rezultata koji se mogu postići cjelishodnom upotrebom manjih snaga i sredstava tako i zbog osjetljivosti ratne tehnike, saobraćaja, privrednih i drugih objekata. Gotovo sve doktrine armija u svijetu zasnivaju se na njihovoj masovnoj primjeni, bez obzira na to da li planiraju dejstva na sopstvenoj ili tuđoj teritoriji, radi čega su

formirane i obučene specijalne jedinice za njihovu realizaciju. Ipak, najpovoljnije mogućnosti njihove primjene nude se narodima zemalja koje sprovode doktrinu opštenarodnog oslobodilačkog rata.¹

U literaturi nailazimo na shvatanje da je sabotaža (fr. sabotage) vid diverzije. Međutim, pod pojmom »sabotaža« podrazumijevamo posebnu formu prikrivene i teže uočljive subverzivne aktivnosti usmjerene na stvaranje nesigurnosti kod protivnika, narušavanje njegovog poretka i morala, te dezorganizaciju i onemogućavanje saobraćaja i proizvodnje radi slabljenja ratnog potencijala. Sa diverzantskim dejstvima su povezane samo po cilju koji se želi postići, a razlikuju se po obimu, sadržaju rada i načinu izvršenja. Dok se u diverzantskim dejstvima rušenje objekata, uništavanje ratne tehnike i žive sile i umanjivanje cjelokupnog ratnog potencijala protivnika izvodi neposredno — iznenadno i brzom akcijom, sabotaže se izvode tiho i prikriveno da bi se dobio utisak slučajnosti ili nesreće. Efekat diverzantskog dejstva se uočava odmah po njegovom izvođenju, dok posljedice sabotaže mogu nastupiti znatno kasnije i veoma teško se otkrivaju njeni izvršioci. Sem toga, izvršilac sabotaže je, načelno, lice koje ima legalan pristup do objekta.² Sabotaža ima više karakter oštećenja materijalno-tehničkih sredstava ili namjerno ostavljanje neispravnosti na njima. Planski ih izvode organizovane grupe i pojedinci različitim sredstvima i metodama. Masovno su primjenjivane u drugom svjetskom ratu (na veoma različitim objektima privrede, saobraćaja, vojne industrije naoružanja i opreme) kao vid otpora stanovništva na okupiranim teritorijama.

Kroz istoriju ratne vještine diverzantska dejstva su se razvijala od prvih elementarnih oblika do diverzantskih operacija. Tako su u toku drugog svjetskog rata formirane i posebne jedinice za ovakav oblik vođenja oružane borbe (komando-jedinice u britanskoj vojsci, rendžeri u armiji SAD, trupovi u njemačkoj armiji itd). Na teritoriji Jugoslavije stvorena je Grupa diverzantskih odreda Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije, što predstavlja jedinstven primjer u drugom svjetskom ratu. Ujedno, izvedena je i jedna od najvećih diverzantskih operacija — rušenje komunikacija na jugoslovenskom ratištu od 1. do 7. septembra 1944.

Diverzantska dejstva u narodnooslobodilačkom ratu, u odnosu na dotadašnja iskustva, predstavljaju originalan oblik vođenja oružane borbe. Ta originalnost se ogleda u masovnosti, planiranju i organizaciji diverzantskih dejstava na cjelokupnoj teritoriji Jugoslavije tokom čitavog narodnooslobodilačkog rata, primjeni snaga i sredstava, objektima izvođenja i rezultatima — vojnim, ekonomskim, političkim, moralnim i psihološkim.

Prema obimu, angažovanim snagama i sredstvima, objektima dejstva, nivou planiranja i ukupnim rezultatima, diverzantska dejstva su imala taktički, operativni i strategijski značaj.

¹ Ridešić Ibrahim, Novaković Milan, *Diverzije u opštenarodnoj odbrani*, Institut za naučno-tehničku dokumentaciju i informacije, Beograd, 1970, I, 34.

² Isto, str. 12.

Ukupni rezultati velikog broja diverzantskih akcija usklađenih po prostoru i vremenu predstavljaju bitnu komponentu strategijske inicijative. Upravo zbog toga nije slučajno što su diverzantska dejstva u početnom periodu narodnooslobodilačkog rata najčešći oblik vođenja masovne oružane borbe. U ukupnom obimu ona su imala strategijski značaj, a bila su usmjerena prvenstveno na vitalne privredne i vojne objekte od značaja za proizvodnju naoružanja i opreme, kao i ključne komunikacije na jugoslovenskom ratištu.

Preuzimanjem strategijske inicijative diverzantska dejstva se javljaju direktno u funkciji operacija, kao najvišeg oblika vođenja oružane borbe. Pored toga, izvedene su i operacije čiju sadržinu oružane borbe predstavljaju diverzantska dejstva teritorijalnih, operativnih i specijalno obučених diverzantskih jedinica NOVJ.

Osnovni taktički elemenat diverzantske akcije u narodnooslobodilačkom ratu su tajnost priprema, iznenađenje, brzina dejstva, umješnost, inicijativa, snalažljivost i hrabrost, što omogućuje da se i manjim snagama i sredstvima postignu zapaženi rezultati. Više ovako izvedenih samostalnih diverzantskih akcija, međusobno povezanih i usklađenih sa ostalim borbenim dejstvima na određenoj teritoriji, čine diverzantska dejstva. Skup uzastopno izvedenih diverzantskih dejstava jedinstveno planiranih i usklađenih po cilju, mjestu i vremenu na određenoj široj teritoriji (operativnoj zoni) predstavlja diverzantsku operaciju.

Osjetljivost vojnih objekata (skladišta, baza, industrije, komunikacija, aerodroma, plovnih objekata, komandnih mjesta i centara veze) na diverzantska dejstva i manjih grupa boraca, ubačenih dijelova i ilegalaca, razvoj ratne tehnike i vještine, kao i karakter i fizionomija ratnih dejstava u savremenoj epohi, uslovili su, naročito poslije drugog svjetskog rata, potrebu intenzivnog izučavanja i izvlačenja iskustava iz ovog oblika ratnih dejstava. Ako se ima u vidu da je optimalne uslove u izvođenju ovih akcija moguće postići samo u narodnooslobodilačkim i revolucionarnim ratovima uz aktivnu podršku stanovništva, onda je ova tema posebno interesantna sa stanovišta koncepcije opštenarodne odbrane.

Već prvih mjeseci oružanog ustanka 1941. cjelokupna teritorija Jugoslavije bila je zahvaćena borbenim dejstvima i predstavljala jedinstveno ratište, što je isključivalo mogućnost izvođenja samostalnih diverzantskih akcija na nekim posebnim pravcima i rejonima. Upravo zbog toga o diverzantskim dejstvima u narodnooslobodilačkom ratu može se govoriti, uglavnom, u smislu dejstava koja su bila usaglašena sa taktičkim, operativnim i strategijskim planovima vojnog i političkog rukovodstva.

Uzeto u cjelini — diverzantska dejstva u narodnooslobodilačkom ratu, prema planiranju, organizovanju, načinu izvođenja, snagama, sredstvima i objektima na kojima se izvode, ne mogu se svesti u klasične šeme i pravilske odredbe.

To su, u suštini, specifične ofanzivne, iznenadne, brze, tajno pripremane i vješto izvedene akcije teritorijalnih, operativnih i specijalno obučениh diverzantskih jedinica NOVJ, uz aktivnu podršku, saradnju i učešće stanovništva, na objektima od posebnog značaja za vođenje rata (komunikacije, privredni objekti, skladišta, baze, objekti riječnog, pomorskog i vazdušnog saobraćaja, centri veze i štabovi) radi uništavanja ratnog potencijala i žive sile, razvlačenja snaga i slabljenja morala okupatorskih, kvislinških i kolaboracionističkih jedinica i, istovremeno, stvaranja povoljnih uslova za vođenje narodnooslobodilačkog rata. Planirane su i organizovane na svim nivoima rukovođenja i komandovanja — od Vrhovnog štaba do glavnih štabova i štabova operativnih, teritorijalnih i specijalno obučениh diverzantskih jedinica na cjelokupnom jugoslovenskom ratištu. Išlo se dotle da su članovi vrhovnog vojnog i političkog rukovodstva razrađivali čak detalje organizovanja diverzantskih akcija — od obuke i snabdijevanja do načina izvođenja.

Pored diverzantskih dejstava teritorijalnih, operativnih i specijalno obučениh diverzantskih jedinica NOVJ, intenzivna diverzantska aktivnost odvijala se i u okupiranim gradovima (Beograd, Zagreb, Ljubljana, Split i dr.), industrijskim centrima i većim naseljenim mjestima, naročito u ustanku 1941. godine. Uporedo sa diverzijama pripadnici narodnooslobodilačkog pokreta izvodili su i sabotaže, kao prikriven i teže uočljiv oblik subverzivne aktivnosti, na privrednim i saobraćajnim objektima i tehničkim sredstvima unutar okupacionih i kvislinških jedinica i ustanova, što je zahtijevalo izgrađenu mrežu ilegalne organizacije.

U Jugoslaviji su diverzantske akcije u toku priprema, pokretanja i vođenja ustanka poprimile karakter aktivnih dejstava koja su, na početku oružane borbe pod rukovodstvom KPJ, organizovana, planirana i izvođena sa osnovnim ciljem »pretvaranja zemlje u opsjednutu tvrđavu za okupatora«. Tako su se već u oružanom ustanku 1941. godine diverzantska dejstva Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije, po svome obimu, obliku, nivou planiranja i načinu izvođenja, kao i sveukupnim rezultatima, uklapala u strategijski koncept. Upravo zbog toga istraživanja i izučavanja ovog problema od višestrukog su značaja za obradu istorije ratne vještine narodnooslobodilačkog rata, posebno u stvaralačkom izvlačenju iskustava za koncepciju opštenarodne odbrane.

Postoje tri perioda diverzantske aktivnosti na jugoslovenskom ratištu: prvi, od početka oružanog ustanka do stvaranja NOVJ (novembar 1942), kada su diverzantska dejstva u partizanskom ratu, po sveukupnim rezultatima i preuzimanju inicijative od neprijatelja, imala značajnu ulogu u pokretanju i vođenju oružanog ustanka naroda i narodnosti Jugoslavije i njegovog prerastanja u opštenarodni oslobodilački rat i revoluciju; drugi, od stvaranja NOVJ do prenošenja težišta operacija u jugoistočne krajeve Jugoslavije u ljeto 1944, u kojem su diverzantska dejstva u kombinovanom obliku oružane borbe usaglašavana sa izvođenjem operacija. Izvođenje

takvih borbenih dejstava omogućeno je postojanjem veoma snažnih oružanih snaga koje su bile u stanju da razbiju neprijateljska obezbjeđenja i najkrupnijih objekata i stvore uslove za uspješno izvršenje diverzantskih dejstava; i treći, period završnih operacija za oslobodenje Jugoslavije u kojem su diverzantska dejstva u kombinovanom i frontalnom obliku oružane borbe u dubljoj pozadini imala uglavnom strategijski značaj, naročito u presijecanju odstupanja i izvlačenja snaga neprijatelja na određenim pravcima, kojima je prijetio obuhvat ili okruženje, kao i ometanju ili usporavanju dovlačenja rezervi sa drugih frontova.

Radi cjelovitijeg sagledavanja ove problematike, neophodno je bilo da izvršimo istraživanja najnovije arhivske građe njemačkog porijekla,³ koja nam je dala dragocjene podatke o rezultatima diverzantskih dejstava jedinica NOVJ, kao i mjerama koje je okupator preduzimao u pojedinim periodima rata.

Za obradu ove tematike bilo je potrebno da izvršimo istraživanje i neobjavljene arhivske građe u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, različitog porijekla: narodnooslobodilačkog pokreta, njemačkih, italijanskih, kvislinških i kolaboracionističkih jedinica i ustanova.

Objavljena građa u Zborniku dokumenata i podataka o narodnooslobodilačkom ratu naroda Jugoslavije, koja sadrži mnoštvo podataka jedinica NOVJ, vojnopozadinskih organa, partijskih i skovjeh organizacija, okupatorskih i kvislinških jedinica i ustanova, poslužila je kao osnovni izvor za ovu temu.

U istraživanju arhivske građe bila je potrebna krajnja kritičnost u ocjeni iznijetih rezultata i podataka o izvedenim diverzantskim akcijama.⁴

U istoriografiji narodnooslobodilačkog rata nisu do sada posebno obrađena diverzantska dejstva kako za pojedine periode i područja, tako i za jugoslovensko ratište u cjelini. Upadljiv je broj objavljenih priloga u periodici i štampi o pojedinim akcijama diverzantskih i udarnih grupa u okupiranim gradovima, kao i o dejstvima teritorijalnih, operativnih i specijalno obučenih diverzantskih jedinica NOVJ na komunikacijama, skladištima, bazama, privrednim i drugim objektima. Međutim, sve je to ostalo na nivou

³ U Nacionalnom arhivu SAD u Vašingtonu (The National Archives of the United States Washington) nalazi se gro zaplijenjene njemačke arhivske građe iz drugog svjetskog rata (preko 500 tona). Nacionalni arhiv u Vašingtonu mikrofilmuje i prodaje ovu građu po popisnicima koje povremeno izdaje (1—2 godišnje). Izabrana, mikrofilmovana i otkupljena građa o NOR-u nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta (dalje: Mikroteka AVII, NAV).

⁴ U Dnevniku Štaba Grupe diverzantskih odreda NOVJ, sređenom 9. maja 1945, navedeno je: »Na pruzi Zagreb—Sisak 31. maja 1941. g. prvi italijanski vlak odletio je u vazduh. Digla ga je ruka španskog borca, prvog organizatora diverzije Ivana Hariša (Ilije Gromovnika).« Arhiv Vojnoistorijskog instituta (dalje: AVII), reg. br. 2—4, k. 121. Međutim, Ivan Hariš se u to vrijeme nije nalazio u Jugoslaviji, već je putem ilegalnih veza stigao iz Njemačke u Zagreb 25. juna 1941.

opisivanja pojedinih akcija bez dubljeg analitičko-sintetičkog i kritičkog sagledavanja uzroka i posljedica na ratna dejstva u cjelini. Pored toga, na pojedinim mjestima nerealno su i predimenzionirano prikazani rezultati izvedenih akcija i vremenski okviri stvaranja diverzantskih jedinica, a mnoga veoma bitna pitanja su ostala neobrađena.

Obilje objavljene i neobjavljene arhivske građe, sjećanja učesnika narodnooslobodilačkog rata, kao i dostignuti nivo historiografije narodnooslobodilačkog rata, pružaju mogućnost verifikovanja već do sada istraženog i napisanog na ovu temu.⁵

Za obradu nekih pitanja iz ove tematike, kao što su unutrašnja atmosfera, moralno-političko stanje i obuka u jedinicama, dileme i teškoće, način organizovanja i izvođenja diverzantskih dejstava, organizacija obavještajne službe i uopšte saradnja sa stanovništvom i dr., od posebne koristi je edicija »1941—1942. u svjedočenjima učesnika narodnooslobodilačke borbe«, kao i sjećanja boraca i rukovodilaca diverzantskih jedinica objavljena u periodici i štampi. Posebnu vrijednost ovim svjedočenjima pomenute edicije daje činjenica što je većina neposrednih učesnika narodnooslobodilačkog rata u pisanju svojih sjećanja koristila objavljenu arhivsku građu. Sasvim prirodno, korišćenje sjećanja je zahtijevalo, isto tako, kritički pristup.

Cilj obrade ove tematike je da se, na osnovu uočenih bitnih karakteristika i bogatstva formi diverzantskih dejstava, istakne ono što je specifično u pojedinim periodima narodnooslobodilačkog rata i područjima i zajedničko za jugoslovensko ratište u cjelini.

⁵ Novinsko izdavačko štamparsko preduzeće »Vjesnik« u Zagrebu objavilo je 1977. godine *Dnevnik diverzantskih akcija u Hrvatskoj* od Ivana Hariša, narodnog heroja i poznatog organizatora diverzantskih akcija u narodnooslobodilačkom ratu. Ako imamo u vidu da dnevници, kao autobiografski izvori, nastaju postepeno neposredno poslije zbivanja koje opisuju, naslov navedenog djela ne odgovara sadržaju. Autor na strani 23 navodi da se pri izradi ovog dnevnika koristio »izvještajima diverzanata, diverzantskih vodiča, obavještajaca, partijskih i terenskih radnika, vlastitim za bilješkama, kao i djelovodnicima Direkcije željeznica NDH i ostalim izvještajima u neprijateljskim arhivima«. Međutim, autor je na 480 strana, dobrim djelom proizvoljno, po sjećanju, neprecizno i netačno objasnio jedan dio od 3360 evidentiranih akcija, od kojih mnoge ne spadaju u diverzantske. Iako je neposredno učestvovao u formiranju diverzantskih jedinica u Hrvatskoj, netačno su dati podaci o vremenu njihovog nastanka. Tako se npr. na strani 18 navodi da je početkom aprila 1943. formiran u Vrtliškoj, kraj Čazme, 3. diverzantski bataljon 2. operativne zone Hrvatske. Međutim, prema dokumentima istog autora, Bataljon je formiran 28. novembra 1943. Isto tako, na strani 17 navodi se da je krajem marta 1943. u Sreću formiran Udarni diverzantski bataljon. Međutim, riječ je o Udarnom diverzantskom bataljONU Glavnog štaba NOV i PO Vojvodine, koji je formiran 11. novembra 1943. Ali, i pored manjkavosti, navedeno djelo, uz korišćenje dokumenata i kritičkim pristupom, može korisno poslužiti u rekonstrukciji nekih diverzantskih akcija na teritoriji Hrvatske.

Na tematici ove knjige autor Ljubomir Bošnjak je, 19. decembra 1983, odbranio doktorsku disertaciju u Centru visokih vojnih škola JNA „Maršal Tito“ pred komisijom u sastavu: dr Gojko Miljanić, pukovnik, red. profesor; dr Uroš Kostić, pukovnik, naučni savjetnik; dr Mladenko Colić, pukovnik, vanred. profesor; Mitar Knežević, pukovnik; Zdravko Keber, pukovnik.